

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Shoftim

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5565 [1804/1805]

1

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9656

וַיִּזַר אֶת־הַגְּזֵה וַיִּמֵּן טַל מִן־
הַגְּזֵה מְלֹא הַסֶּפֶל מִים :
(לט) וַיֹּאמֶר גִּדְעוּן אֶל־הָאֱלֹהִים
אֶל־יְהוָה אִפְּהָ בִי וְאִדְבַרְהָ אִךְ
הַפְּעֵם אֲנִסְהֶנָּה רַק־הַפְּעֵם
בַּגְּזֵה יְהִי־נָה חֶרֶב אֶל־הַגְּזֵה
לְבִדְהָ וְעַל־כָּל־הָאָרֶץ יִהְיֶה־
טַל : (מ) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים כֵּן בְּלִילָהּ
הַהוּא וַיְהִי־חֶרֶב אֶל־הַגְּזֵה
לְבִדְהָ וְעַל־כָּל־הָאָרֶץ הָיָה
טַל :

ז (א) וַיִּשְׁכַּם יִרְבֵּעַל הוּא גִדְעוּן
וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּחֲנוּ
עַל־עֵין חֶרֶד וּמַחֲנֵה מְדִין הָיָה
לוֹ מִצְפּוֹן מִגְּבַעַת הַמּוֹרָה
בְּעַמְק : (ב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־

רש"י גרעון

לשון טכנס וכן לא וורו ולא חובשו לא נכבשה
להנזיל הלחה :
ז (א) מגבעת המורה בעמק . דמשכתיו למישר
המורה לשון הוראה ורלייה כמו מורה בלשונותיו
שמש נופים ודומים בעמק : (ב) יתפאר .
ווכ"טיר

ז (א) מצפון מגבעת המורה בעמק , שער הסתוב כך : ומחנה מדין היה לו בעמק
מכפון לגבעת המור , אשר שם מחנהו , כ"ט , ומחנה מדין הי' לו מתחת בעמק (להלן
ח') , והוא עמק יזרעל הכוזר . וי"ת מגבעתה דמיסתכיא למשרא , ויהי' א"כ כתרנומו (דאז
לאגר דער מדיכטן האטעער , אויף דער נערדליכן זייטע דער אנהעהע , פאן וועלכר
מאן דאז גאנצע טאהל איברזיהט) , אך כטית שם מגבעת יתנגד לזה . (ב) פן יתפאר ,
ווכ"טיר

מכ ל ל י ו פ י
שהוא ענין עצור וסחיטה : וימץ , שרשו מצה , ענין מציצה ידוע : מלא , שם :
הספל , אמר בו המתרגם , מלא לקנא דמיא , והוא חמת מים , כליעור שעושים
אותו למים , וכן פי' רב שרירא גאון :

ז (א) המורה , ענין למוד , ופי' בגבעה הי' צופה , שהי' מורה ליושבים בעמק ,
כבא יב א

מארגנם פהיה אויפשטונד , וואנד עד
דיא וואללע אוים , אונד אלס ער דען
טויא פאן דער וואלע , אויסגדריקט
האטע , וואד עס איינע שאלע פאלל
וואסר . (לט) גרעון שפראך ווידר פאר
גאט : צירנע ניכט איכר מיד , ווען איך
נאך איין מאל ביטע , ערלויבע מיר
נאך איינן פרווך מיט דער וואללען צו
מאכן , לאס נעמליך דיא וואללע אליין
טרראקן , אויף דעם גאנצע באדן אכר
טויא זיין . (מ) גאט לים עס זא אין
דער זעלבן נאכט גשעהן , עס וואר
נעמליך דיא וואללע אלליין טראקן , אונד
אויף דעם גאנצן באדן טויא .

ז (א) הירויף מאכטע זיך גרעון אדר
ירובעל , מיט דעם פאלקע , דאז
ער מיט זיך האטע פריה אויף , אונד
לאגרטע זיך בייא דער קוועללע חרד .
דאז לאגר דער מדיניטן , האטע ער
אויף דער נאדרזייטע דער אנהעהע
מורה , אים טאהלע . (ב) דער עוויגע
שפראך

באור

עליה (מ"ב י"ח ט') , וטעמו סחיט' . (לט)
אנסה נא , כתב רבינו סעדיה גאון , כי
הנסיון ביכול הכורא אסור כ"ש ויכסו אנלכב'
כו' ; אבל גרעון לא הי' ספק ביכול כל יכול ,
לא נסה לדעת אם בידו תהי' התשועה :

ז (א) מצפון מגבעת המורה בעמק , שער הסתוב כך : ומחנה מדין היה לו בעמק
מכפון לגבעת המור , אשר שם מחנהו , כ"ט , ומחנה מדין הי' לו מתחת בעמק (להלן
ח') , והוא עמק יזרעל הכוזר . וי"ת מגבעתה דמיסתכיא למשרא , ויהי' א"כ כתרנומו (דאז
לאגר דער מדיכטן האטעער , אויף דער נערדליכן זייטע דער אנהעהע , פאן וועלכר
מאן דאז גאנצע טאהל איברזיהט) , אך כטית שם מגבעת יתנגד לזה . (ב) פן יתפאר ,
ווכ"טיר

מכ ל ל י ו פ י
שהוא ענין עצור וסחיטה : וימץ , שרשו מצה , ענין מציצה ידוע : מלא , שם :
הספל , אמר בו המתרגם , מלא לקנא דמיא , והוא חמת מים , כליעור שעושים
אותו למים , וכן פי' רב שרירא גאון :

ז (א) המורה , ענין למוד , ופי' בגבעה הי' צופה , שהי' מורה ליושבים בעמק ,
כבא יב א

שפראך אבר צו גדעון : דו-ה האסט
 צו פיל פאלקס ביא דיר , אלס דאס
 איך איהנן מדין אין דוא הענדע געבן
 זאל . ישראל קענטע זיך ריהמן , אונד
 שפרעכץ : מיינע מאכט שטאנד מיר
 ביא : (ג) לאם דאהער אונטער דעם
 פאלקע אויסרופן : ווער פורכטזאם
 אונד פראגט איזט , דער מאג אומ-
 קעהרן , אונד מארגן פריה דען בערג
 גלעד פראסן . דא קעהרטע פאם
 פאלקע צווייא אונד צוואנציג טויזענד
 מאן צוריק , אונד צעהנטויזענד בליבן .
 (ד) דער עוויגע אבה שפראך צו גדעון :
 דאן פאלק איזט נאך צו פיל , פיהרע
 זיא אג'ס וואסר הינאב , דארט וויל
 איך זיא דיר אויסמוסטרן . פאן וועלכס
 איך דיר דאן זאגע : דוור קאן מיט דיר
 ציהן , דער ציהע מיט ; פאן דעם איך
 אבר זאגן ווערדע : דער קאן ניכט מיט
 ציהן , דער זאל ניכט מיט געהן . (ה) ער
 פיהרטע

באור

וכתי"ר בלע"ז (רש"י) (בל"א ריהמן) .
 (ג) ויצפור , ישכיס בנקר . מתרגמין בוקר
 כפרא , כן פירש"ר וירד"ק . ואחרים חשבו
 שטעס וינפור מן כפור שמים , ופי' יעופו מהר
 לביתם כלכור . ואמר הר"י אנרנכאל טעס
 בנקר , שלא יראו שנים ממלחמה ויבושו , כי חרפה היא לשוב ממערכה . מדר הגלעד
 אין זה הנכוד ביעקב , כי הוא בעבר הירדן מזרחה , וכל זה היה בעבר מערב . (ה) כל
 אשר ילוק , לדעת רש"י הזכיר הכתוב ג' אותים למיניהם , הא' עומדים על רגליהם ומלקקים
 בלשונם , כאשר יעשה הכלב , אשר לא יכרע לשמות , הב' כורעים על ברכיהם , והשלישית
 מלקקים בידם א פיהם , ועל שנים הראשונים אמר ה' יאבו . וכתב על המלקקים בידם ,
 אין זה דרך כריעה בלוקק בלשונם , ר"ל אע"פ שהלוקק בלשונו עומד גם כן על רגליו כהלוקק
 בידיו

גדעון רב העם אשר אתך מהתי
 את מדין בידם פן יתפאר עלי
 ישראל לאמר ידי הושיעה לי :
 (ג) ועתה קרא נא באזני העם
 לאמר מי ירא וחרד ישב ויצפר
 מהר הגלעד וישב מן העם
 עשרים ושנים אלף ועשרת
 אלפים נשארו : (ד) ויאמר
 יהוה אל גדעון עוד העם רב
 הורד אותם אל המים ואצרפנו
 לה שם והיה אשר אמר אליך
 זה ילך אתך הוא ילך אתך וכל
 אשר אמר אליך זה לא ילך
 עמך הוא לא ילך : (ה) ויורד

את

רש"י

ונב"סיר בלע"ז (וואכ"טער , בל"א זיך ריהמן , זכין
 שמות ח' ה' , ישע"י י"ב) : (ג) ויצפר . בנקר
 לשון ארמי כפרא : (ה) כל אשר ילוק בלשונו וכל
 אשר יכרע על ברכיו לשמות תלוי לבד . חזק
 משיעתך ב' הם לא ילכו עמך שכן היו למודי לכרוש
 לפני

כי חרפה היא לשוב ממערכה . מדר הגלעד
 אין זה הנכוד ביעקב , כי הוא בעבר הירדן מזרחה , וכל זה היה בעבר מערב . (ה) כל
 אשר ילוק , לדעת רש"י הזכיר הכתוב ג' אותים למיניהם , הא' עומדים על רגליהם ומלקקים
 בלשונם , כאשר יעשה הכלב , אשר לא יכרע לשמות , הב' כורעים על ברכיהם , והשלישית
 מלקקים בידם א פיהם , ועל שנים הראשונים אמר ה' יאבו . וכתב על המלקקים בידם ,
 אין זה דרך כריעה בלוקק בלשונם , ר"ל אע"פ שהלוקק בלשונו עומד גם כן על רגליו כהלוקק
 בידיו

מכלל יופי

בבא חיל עליהם , וכן ת"י מגבעתה דמספ"א , או יהי' שם מקום : (ג) ויצפור ,
 י"מ ענין סבוב , כלו' יסוב מהר הגלעד וישוב לו , וכן נקראת המצנפת צפירה ,
 שסובבים אוחה על הראש , וכן במשנה ב' צפירות : (ד) העם רב , חאר , ענין
 רבוי : (ה) ילק , ענין להיטה , וכן המלקקים : לבד , קמ"ץ , והמסו' עליו כל ואלת
 שמוח

אֶת־הָעַם אֶל־הַמַּיִם וַיֹּאמֶר יְהוָה
 אֶל־גִּדְעוֹן כֹּל אֲשֶׁר־יֵלֶק בְּלִשְׁוֹנוֹ
 מִן־הַמַּיִם כִּי־אֲשֶׁר יֵלֶק הַכֶּלֶב
 תִּצְיַג אֹתוֹ לְבָר וְכֹל אֲשֶׁר־יִכְרַע
 עַל־בְּרַכְיֹו לְשִׁחוֹת : (ו) וַיְהִי
 מִסְפַּר הַמַּלְקָקִים בְּיַד־אֶל־פִּיֵּיהֶם
 שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְכֹל יֵתֵר הָעַם
 כָּרְעוּ עַל־בְּרַכְיָהֶם לְשִׁחוֹת
 מָיִם : (ז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן
 בְּשֵׁלֶשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ הַמַּלְקָקִים
 אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וְנָתַחֵי אֶת־מִדְיָן
 בְּיַדְךָ וְכָל־הָעַם יִלְכוּ אִישׁ

למקומו רש"י

פִּיהֶרְטַע דָּאוּ פֶּאָלֶק אֵן דָּאוּ וואָסר
 הינאָב , אונר דער עוויגע שפראך
 צו גרעון : אַללע וועלכע דאָ וואָסר
 מיט דער צונגע אויפֿלעקן , וויאָ עס
 דער רונר מאַכט , שטעלסט דואַ
 בואַנדרס , זאָ אויך דואַ יעניגע , וועלכע
 הינקניען ווערדן , וואָסר צו טרינקן .
 (ו) דאָ וואָר דואַ אַנצאָהל דער יעניגן ,
 וועלכע דאָ וואָסר , מיט דען רזענדן
 צום מונדע בראַכטן , דרייאהונדרט ;
 אַללעס איבריגע פֿאַלק אַבר , לעגטע
 זיך אויף דאָ קניע , ביים וואָסר טרינקן .
 (ז) דער עוויגע שפראך צוגרעון : מיט
 דען דרייאהונדרטן , וועלכע אויפֿגלעקט
 האָטן , וויל איך איך רעטן , אונר
 סרין אין דואַ הענדע געבן , דאָ איבריגע
 פֿאַלק

באור

לפני עבודת עובדי עכו"ם : (ו) המלקקים בידם .
 בידיו ולפי זה המלקקים והכורעים הנזכרים בפסוק הזה חלוקה אחת , מעותדה לשוב ,
 ואם כן מדוע הפרידס הכתוב ? גם לא נזכר לדבריו שישיג גרעון על המלקקים בידם אל
 פיהם . אך זאת נזכר לדחות ולומר השמיט הכתוב כדרכו את הנשמע מאליו . אמנם מה
 יעני' על הכתוב : בשלש מאות האיש המלקקים אושיע אתכם ? הרי לא חלק הכתוב בין
 מלקקים בלשונם , ובין מלקקים בידם . ולדעת הרי"א אמר כל אשר ילוק בלשונו כאשר
 ילוק הכלב , לא שילוק בידו אל פיו , כי לא כן ילוק הכלב , אלא שלא יסתה בשפתיו בנמיעה
 כדרך הכורע לשמות , והכתוב ויהי מספר המלקקים בידם לא אמר כ"א שהיו מלקקים
 ולא היו אותים ב מיעה , כי זה עיקר הנסיון . ויהי' אם כן המלקקים והכורעים הנזכרים
 בפסוק הזה שתי מחלקות , האחת לשוב והאחת להשאר . וכן כראה גם דעת הרלב"ג
 שכתב , לא נזה השם שישארו זולתי המלקקי' , כי זה מורה על חריכות וגבורה , ואולם אשר
 כרעו על ברכיהם לשמות הם עגלים ורצה שישובו להם ע"כ . הרי כל עומד על רגל
 ומלקק בין בלשונו (עומד על רגליו נוטה לפניו ונשען על ידיו) , בין בידיו אל פיו ממספר
 הנשארים

מכלל יופי

שמות וחרי עשר לבר קמץ וכל שאר קריא פתח , בר מן חר תציג אותו לבר , וכל
 ס"פ כותי' : (ז) המלקקים , כאשר נכתבו בתיבה ב' אותיות הרומות , פעמים
 יבארו שתיהן , אע"פ שתקדם להם ח"ק אבל ישימו מאריך עם התנועה קטנה ,
 ובאות הראשונה מן הרומות שוא ופתח : על ברכיהם , רפה , והמסו' עליו כל לשון
 ברכי ברכיו רגש , בר מן שנים רפים , ברעו על ברכיהם , הוה בריך על ברכוהי :
 * 21 יב ב (ח) צדה

פאלק מאג נאך הויזע ציהן . (ח) מאן
 נאם הירויף דעם (צוריקקעהרנדן)
 פאלקע מונד פארדאחט אונד איהרע
 פאזינען אב , אונד לים דאן יעדן נאך
 זיינס צעלטע ציהן . דיא דרייאהונדרט
 מאן אבר , הילט עד בייא זיך . (דאן
 לאגר דער מדיניטן , לאג פאר איהם ,
 אונטן אים טאהלע) . (ט) אין דער
 זעלבן נאכט , שפראך דער עוויגע צו
 איהם : בריך אויף ! דינאב אינ'ס
 לאגר , איך געבעעס אין דיינע הענדע .
 (י) דאך , טרעגסט דוא בדענקן הינאב
 צו ציהן , וף געה' אליין , מיט דינס
 יונגן פרה הינאב , אין דאן לאגר .
 (יא) הערע וואמוט זיא זיך בשפרעכץ ,
 דאן ווירד דאן דיינע ארמע שטערקן ,
 אונד דוא ווירסט זיכר אינ'ס לאגר
 הינאב ציהן , ער גינג הירויף הינאונטר ,
 פאן זיינס יונגן פרה בגלויטט , אן דיא
 זייטע ווא דיא גוואפנטן דעם לאגרם
 שטאנדן . (יב) מדין , עמלק אונד
 דיא

באור

הנשאים . (ח) את כדה העם , מלת כדה
 מוכרת במקום סמוך , ומשפטו כדת , וכמוהו
 ועכו כדק (תהלי' מ'ה' ה') (רד"ק ורלב"ג) . והנה העם הנשאר לקחו לדעתם כדת העם
 הכולכים למקומם וספרותיה , אשר היה ביד קתם , למען יהיו ביד כל אדם הנשאר שפרות
 להרע תרועה גדולה להנהיל מחנה מדין , וטעם כידה מזידה . ובשלה מאות האיש החזק ,
 להט' עמו , כמו וישלח את ידו ויחזק בו (שמו' ד' ד') ועודך מחזיק בם (שם ט' ב') . וי'ת אתקף ,
 כ"ל אמן את לבו והיה חזק . וראוי לתרגם : (אונד הילט זיך מיט דען דרייאהונדרט מאן) ,
 שטארק גנוג . ומחנה מדין , כבר נאמר זה , וכשנה כאן כמו הקדמה למה שאחריו , והוא
 מאמ' מוכגר . (יא) אל קצה המושב , ידענו ממה שאמרתי (לעיל ו' ד') כי מחנה מדין ועמלק
 יבני קדם היו משפחות נוסעות ממקום למקום ולא היו אס כן כולם אנשי מלחמ' , כ"א קתם
 חגורים כלי מלחמתם , ואלה עומדים חמושים סביב למחנה לשמור את הנשאים , בפרט אס
 ידעו כי לא רחק ממנה מחנה אויב . ויהיה אס כן פי' אל קצה המושבים , אל אותו הכד
 אשר שם החמושים . וכן מתורגם . או יהיה תרגום אל קצה המושבים , (דיא פארפאסטן)
 והכושר

למקמו : (ח) ויקחו את צדה
 העם בידם ואת שופרתיהם ואת
 כל איש ישראל שלח איש
 לאתליו ובשלה מאות האיש
 החזיק ומחנה מדין היה לו
 מתחת בעמק : (ט) ויהי בלילה
 ההוא ויאמר אליו יהוה קום רד
 במחנה כי נתתיו בידך :
 (י) ואסירא אתה לרדת רד
 אתה ופדה בערף אל המחנה :
 (יא) ושבעה מה ידברו ואחר
 החזיקנה ידך וירדת במחנה
 וירד הוא ופדה גערו אל קצה
 החמושים אשר במחנה :
 (יב) ומדין ועמלק וכל בני
 רש"י קדם

אין זה דרך בדעה בלוקק בלשכנו : (יב) נופלים
 בימק

מכלל יופי

(ח) צדה , ענין ספוק במזון : (י) לרדת , הראוי בקסם בתפסק , ונשאר עם הסגו"ל :
 (יב) נופלים

קדם נפלים בעמק פארפה לרב
 ולגמליהם אין מספר כחול
 שעל שפת הים לרב :
 (יג) ויבא גדעון והנה איש
 מספר לרעהו חלום ויאמר הנה
 חלום חלמתי והנה צלול (כלק)
 לחם שערים מתהפך במחנה
 מדין ויבא ערדה אהל ויכרונו
 ויפור ויהפכהו למעלה ונפל
 האהל : (יד) ויען רעהו ויאמר
 אין זאת בלתי אם יחרב גדעון
 בן יואש איש ישראל נתן האלהים
 ביהו את מדין ואת כל
 המחנה : (טו) והוא כשמע גדעון
 את מספר החלום ואת שברו
 וישתחו וישב אל מחנה ישראל
 ויאמר קומו כי נתן יהוה בידכם

רש"י את

בעמק : שכינים בנימק : (יג) צלול - צלול כתיב
 שהיה קדור צלול מן הצדוקים : צלול לחם שעורים .
 חרב לחם שעורים שחופין על הנחלים ויכסו
 ויסול האהל ויהפכהו האהל מלמטה למעלה ונפל
 האהל לחם שעורים הוא זכות העומר הקרב
 נסמך : (טו) ואת שברו ואת שמכרו כלומר
 ואת

דיא מארגנלענדר , לאגן אים טאהלע ,
 וויא היישרעקן זאפיל , איהרע קאמעעלע
 דיאטן קיינע צאהל , וויא זאנד אים
 אופר דעם מעערס) . (יג) אונד קאם
 אן , אלס עבן איינר דעם אנדרן איינן
 טרוים ערצעהלטע , אונד שפראך :
 זיהע ! מיר טריימטע , אלס ווען איך
 דאן גערייש איינס געדשטנבראדס
 הערטע , הערומראללענד אים לאג
 מדינ'ס ; עם קעמע דאן אנט'ס צעלט
 העראן , שטיסע עם אים , אונד קעהרטע
 דאן אונטרשטע צו אברסט , דאס דאן
 צעלט איינגשטירצט דא לאג .

(יד) דער אנדרע ערווידרטע , אונד
 שפראך : דאן ברייטעט ניכטס אנדרס ,
 אלס דאן שווערד דעם גדעון , זאהן
 יואש'ס , אומי ישראל ; גאט גיבט
 מדין , אונד דאן גאנצע לאג אין זיינע
 גוואלט . (טו) אלס נון גדעון דען טרוים
 ערצעהלן , אונד דיא דייטונג הערטע ,
 ווארף ער זיך צור אנבעטונג נידר ,
 קעהרטע אין דאן לאג ישראלס צוריק ,
 אונד ריף : אויף ! דער עווינע גיבט
 מדינ'ס

באור

והצוחר יבחר : (יג) צלול , שם ע"מ נביר ,
 מחיר , ועכינקול תנוע' דבר מתנועע ברעש .
 והפעל ממנו תכילכה שתי אזכיו (ש"א ג' י"ח) .
 ויהפכהו , האוהל מלמטה למעלה (רש"י) .
 (טו) וכדים

מ כ ל ל י ו פ י

(יב) נופלים חונים : (יג) צלול , כתיב , בו וקרי ביו דוא' הוא כי אותיו אהו"י
 מתחלפי , וחוא מענין הצילנה ב' אזכיו כל' שמע רעש לחם שעורים , או שרשו
 צלה מן עלי כהפל עין הפועל בפלם הגיג מן הגה , ופי' עוגו לחם שעורים , וכן ח"י
 חרר , והיא עוגה , ונקראת כן לפי שנאפי' ע"ג גחלים כמו הצלי , ולזה נקרא' ג"כ
 חדרה , ענין שרפה : (יד) איש ישראל , גדול ישראל וראשו : (טו) מספר , ענין
 ספור והגדה : שברו , ענין שבירה , ופירושו פתרונו , כי קודם הכתרו החלום הוא

כמו

אֶת־מַחְנֵה מָרְן : (טו) וַיַּחֲזֵן
 אֶת־שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ שְׁלֹשֶׁה
 רָאשִׁים וַיַּתֵּן שׁוֹפְרוֹת בִּיד־כָּלֶם
 וּכְבָשִׁים רַקִּים וּלְפִידִים בַּחוּץ
 הַבָּדִים : (יז) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
 מִמֶּנִּי תִרְאוּ וְכֵן תַּעֲשׂוּ וְהָיָה
 אֲנֹכִי בְּאֶפְקֵה הַמַּחְנֶה וְהָיָה
 כַּאֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה כֵן תַּעֲשׂוּן :
 (יח) וַתִּקְעֵתִי בְּשׁוֹפַר אֲנֹכִי וְכָל־
 אֲשֶׁר אִתִּי וַתִּקְעֵתֶם בְּשׁוֹפְרוֹת
 גַּם־אַתֶּם סְבִיבוֹת כָּל־הַמַּחְנֶה
 וַאֲמַרְתֶּם לַיהוָה וּלְגִדְעוֹן :
 (יט) וַיָּבֹא גִדְעוֹן וּמֵאֵהָרָאִישׁ
 אֲשֶׁר־אִתּוֹ בְּקֶצֶה הַמַּחְנֶה רֹאשׁ

מדינ'ם לאגד אין אייערע גוואלט :
 (טו) ער טיילטע דיאדהיייהונדרס מאן
 אין דרייא הויפן , גאב אללען טראמז
 פעטן , לעערע קרינע , אונד אין דען
 קריגן פֿאקעלן . (יז) אונד שפראך צו
 איהנן : וואס איהר מיך טוהן זעהט ,
 דאן טוהט אויך ; זעהט ! איך ריקע
 געגן דאן איינע ענדע דעם לאגנס ;
 וואו איך דאן טוהן ווערדע , דאן מוזט
 איהר נאך טוהן . (יח) שטאסע איך ,
 אונד דוא מאנשאפט ביזא מיר , דאן
 דיא טראמפעטע , זא שטאסט אויך
 איהר אין דיא אייעריגן , אום דאן
 נאנצע לאגד אומהער , אונד רופס דאן
 ביזא אויס : איינע שלאכט גאטס אונד
 גרעונ'ם ! (יט) גון קאם גרעון מיט
 זיינן הונדרט ליטן , אן דאן ענדע דעם
 לאגנס , אים אנפאנגע דער צווייטן
 נאכטוואכע , אלס עבן דיא וואכע אב-
 גלעזט

האשמורת התיכונה אך הקם

הקימו

כאור

ולת פתרונו את מסכה החלום את מסכה החלום ית זועית חילעא וית פשרים : (טו) שופרות
 ולסידים להוכיח זכות מתן תורה ופשוטו לילה
 היה כמו שכתוב והיה חשך לסיכך כשאו שם לסידים
 להאיר להם ומתכם בכדים כדי שלא זבינו בלסידים
 (יז) ממנו פראו את אשר אלו עושה דליו ועשו
 כן : (יח) חככי וכל אשר אתי אתל מן הראשים :
 לה ולגרעון חרבא דאתקטלא מן קדם ה' וניחבל
 על ידי גרעון : (יט) ומאה איש היו עמו
 הקם הקימו ככה בני החיל את השומרים שהיה
 מטמרתם באשמורת התיכונה שכן דרך בני
 גייסות להעמיד שומרים אלו ישמרו שלוש הלילות
 הראשון ואלו שלוש השני ואלו שלוש האחרון :
 וכפון

(טו) וכדים הקים , לא היה נהם דבר למען
 ישימו נהם הלפידים , כדי שלא יראו במחנה
 עדין עד צואס אליהם ותכלית הלפידים
 פתח רש"י ל להאיר להם הלילה . (יח) חרב
 לה' ולגרעון , כלומר חרבנו לה' הוא , כי הוא
 נלחם לנו , ואחכיו לגרעון , כי על ידו נכנח
 (רד"ק) . (יט) ראש האשמורת התיכונה ,
 שנו רבותינו ארבע משמורת הוב לילה , ר' נתן
 אומר שלש , מאי טעמא דר' נתן ? דכתוב ויבוא
 גרעון ומאה איש אשר עמו ראש האשמורת
 התיכונה

מכלל יופי

כמו דבר סתום והפתרון שובר ומגלה אותו : (יח) לה' ולגרעון , פי' חרב כמו שאמר
 ויקראו חרב לה' ולגרעון כלו' חרבנו לה' הוא , כי נלחם לנו , ואחריו חרבנו הוא
 לגרעון , כי ע"י ננצח המחנה הזה , וכן ת"י חרבא דאתקטלא מן קדם ה' ונצחנא ע"י
 גרעון : (יט) ראש האשמורת התיכונה , ענין ההערה וההקצה , ושמירות העתים :

התיכונה

התיכונה

חרב

דיקימו את השמרים ויתקעו
 בשופרות ונפוץ הכדים אשר
 בידם: (כז) ויתקעו שלשת
 הראשים בשופרות וישברו
 הכדים ויהיוקו ביד שמאלם
 בלפדים ובידי ימנם השופרות
 לתקוע ויקראו חשב להזהר
 וירגדעון: (כח) ויעמדו איש
 תחתיו סביב למחנה וירץ כל
 המחנה ויריעו ויניסו: (כט)
 (כג) ויתקעו שרשימות
 השופרות וישם יהוה את הרב
 איש ברעהו ובכל המחנה וינס
 המחנה עד בית השטח
 צדרתה עד שפת אהל מחולה
 על טבת: (כד) ויצעק איש
 ישראל מנפתלי ומן אשר ומן
 כל מנשה וירדפו אחרי מדין:
 (כה) ומלאכים שלח גדעון

גלעוט ווארדע • זיא שטיסן אין דיא
 טראמפעטען, אונד צערשלונג דיא
 קריגע, וועלכע זיא אין דער האנד
 האטן • (כ) צו גלייכר צייט בכליון
 אללע דרייא אבטיילונגן, מיט דען
 טראמפעטן, צערשלונג דיא קריגע,
 הולטן אין איהרר לינקן דיא פאקעלן,
 אין איהרר רעכטן דיא טראמפעטן צו
 בלאזן, אונד ריפן אויס: איינע שלאפט,
 צאטעס אונד גרעו'ס! (כא) זא בליבן
 זיא דען אן איהרר שטעללע, אום דאן
 לאגר הרוס, דאן לאגר פינג אן צו לויפן
 אונד פלאה אונטר קלעגליכס פעלדגש
 ריין. (כב) דיא דריי הונדרט טראמפעטן
 טענטן פארט, אונד דער עויגע ווענדטע
 איינס יעדן שווערד, ווירד זיינן קאמראטן,
 אים גאנצן לאגר: דאן העער נאם
 דיא פלוכט, נאך בית שטה, נאך
 צרחת, אונד ביו אן דאן גכחת אבל
 מחולה, ביזא טבת • (כג) גון זאמלטן
 זיך טרופן אויס ישראל, פאן נפתלי,
 פאן אשר אונד פאן גאנץ מנשה, אונד
 זעצטן מדין נאך: (כד) גדעון זאנדטע
 אויך באטן אויס, זאוף דען בערג
 אפרים, מיט רעם אויפטראגע, ציהט
 העראכ

בכלל הור אפרים לאמר רדו
 באור לקראת

ונפוץ הכדים: זלשבור הכדים אשכנזי
 (כא) ויריעו: תרועה מסע זכירה: (כב) ולכדו
 להם את המים: הממטיקין בין ארס לארץ כנען
 תרועת פחד וקנה (רד"ק): (כב) עד בית
 עד בית השטח, ומהם דרך צרחת, ואחרים
 כמו וועק, וזניהם אסיפה ע"י קריאה: (כד)
 ולכדו להם המים, יתכן שפיה המים
 זענה

חתיכוני, אין תיכונה אלא שיש לפכיל ולא חדיה
 (ירושלמי דנדרות): אך הקס הקימו, שהי'
 מחלפי השומרי' בכל משמורת: (כא) ויריעו,
 לא בדרך צרחת, לא בדרך אחת נסו, לא מהם
 והוא עד כד: (כג) ויצעק
 זענה

מכלל יופי

החיכונה, תאר אמצעי ושהשו הוד: ונפוץ מקור שלם, שרשו נפץ, והוא יוצא, וענינו
 פוור עם השכר והרצוף: (כב) שלשת הראשים, לא הראשים לכרם חקעו, כי כל
 העם

העראב געגן מדין , בועצטראז וואסר ,
 ביו בית ברה , אונד דען ירדן . רא
 פראמלטע זיך גאנץ אפרים , בועצטען
 דאז וואסר אונד דען ירדן ,
 (כה) בקאמן עורב אונד זאב , צווייא
 פירשטן פאן מדין גפאנגן , ערשלוגן
 עורב אס פעלזן עורב , אונד זאב בייא
 דער קעלטער זאב , זעצטן זאדאן מדין
 ווייטר נאך , אונד ליסן דיא קעפפע
 פאן עורב אונד זאב , פאן יענס אופר
 דעס ירדנ'ס , דערריכר פאר גרעון
 ברינגן .

ח (א) דיא אפרימישן טרופן שפראכן
 צו גרעון , וואס בוואג דיך , אונס
 דיוס צוטוהן ? אונס נעמליך ניכט צו
 רופן , וויא דוא הינצאגסט , מיט מדין
 צו שטרייטן . זיין צאנקטן דזיריבר
 דהעפטיג מיט איהם . (ב) ער אבר
 אנטווארטטע איהנן : וואס האבע איך
 געוואלט ?

להללם במדין ויריבון איהו
 באור

בעבר הירדן מורסה מפסיקים בין הירדן ובין
 ארץ מדין , ואמר ללכוד אותה המים לאשר
 עברו כבר את הירדן , והעד כי עברו קצתם ,
 מה שכתוב , וראש עורב וזאב הביאו אל גרעון
 מעבר לירדן . בצור עורב , הרגו את עורב , וכן
 הרגו את זאב נמישך אחד , היתה תמונתו כהמונת יקב , וקראוהו אחרי כן יקב זאב
 (הרלב"ג) * מעבר לירדן , מעבר מורסה , כי גרעון עדיין לא עבר את הירדן , והעד
 שנאמר , ויבוא גרעון הידכנה (להלן ס' ד') אשר שהרגו את עורב וזאב .

ח (א) מה הרבר הזה , אשר נשנילו עשית לנו זאת . קראוח , המקור שלא כמנהג , והוא
 מנורת כל"ה ע"מ גלות נטות . (ב) מה עשיתי עתה ככס , מה עשיתי שזה למעשיכ' ?
 הלא

לקראת מדין ולכרו להם את
 המים עד בית ברה ואת הירדן
 ויצעק כל איש אפרים וילכרו
 את המים עד בית ברה ואת
 הירדן : (כה) וילכרו שני שרי
 מדין את ערב זאב ויהרגו
 את עורב בצור עורב ואת
 זאב הרגו ביקב זאב וירדפו
 אל מדין וראש ערב וזאב
 הביאו אל גרעון מעבר
 לירדן :

ח (א) ויאטרו אליו איש
 אפרים מה הרבר הזה עשית
 לנו לבלתי קראות לנו כי הלכה
 בהזקרה : (ב) ויאמר אליהם
 יתרו רש"י מה

ואת היגון שנס הוא הים מפתוח : (כס) הביאו
 אל גרעון מעבר לירדן * בבקד כהעבר גרעון
 את הירדן לרדוף אחד זבת וללמבע :
 ח (ב) מה עשיתי עתה ככס . מה חשוב
 עשיתי

מכלל יופי
 העם תקעו , ופי' ראשית חלקים , כמו לארבעה ראשים : צרחה , בכ' ריש"ן :
 אבל מחולה מישור : (כה) אל מדין , במקום את :
 ח (א) קראת , בא המקור מורכב משתי הלשונות טבעלי האל"ף , ובעלי הה"א ,
 נכתב באל"ף , ונקרא כתי"ו כדרך בעלי הה"א עד גלות ירושלים , ונכתב עם
 האל"ף כי בקריאת הא"לף הי' אומר קראת כמו עד יבשת , או קראת כמו בשנאת :
 (ב) מבציר אביעור , הבי"ת רפה , וראוי' : להרגש